

GRÆSFORGIFTNING – DE GRÆSSENDE DYRS MÆLKEFEBER?

Græsmarken er synderen, men med en minimal indsats kan forgiftningen på græsmarken forebygges ved at give dem mineraler året rundt

AF TINA STEINER | dyrlæge, Vestjyske Dyrlæger Medlem af Dyrlæger & Ko

Dyrlæger & Ko
SUND KO - SUND ØKONOMI

Græsforgiftning er et tilbagevendende problem hos kreaturer, der går på græs. Men det er forholdsvis let at forebygge, at kreaturerne bliver syge eller dør af græsforgiftning.

Græsforgiftning, græstetani, hypomagnesæmi – kært barn har mange navne, og alle disse dækker over en tilstand, hvor et kreatur har et for lavt magnesiumniveau i kroppen. Det kan føre til kræmper, lammelser og i sidste ende gøre dem dødeligt syge.

Alle køer kan i princippet rammes af græsforgiftning, men særligt ældre køer er disponerede ligesom højdrægtige og ammende køer. Andre risikofaktorer er flytning af dyrene eller et pludseligt vejrskifte – specielt til koldere vejr.

GRÆSMARKEN ER SYNDEREN

Det er kun en meget lille mængde af kroppens magnesium, der findes i blodbanen, resten er lagret i knoglevævet. Derfor har dyrene meget begrænset evne til at regulere magnesiumniveauet, når indtaget er for lavt.

Magnesium findes i de fleste grovfodermidler, græs inkluderet.

Men det er ikke altid, at køerne får den nødvendige mængde magnesium, når de er på græs. For eksempel vil græs i hurtig vækst, som følge af gødskning med kvælstof og kalium, have et mindre magnesiumindhold, og det medfører en nedsat optagelse af magnesium fra græsset.

Desuden vil frisk græs – især græs, der gror i koldt vejr, være med til at øge pH i koens vom, hvilket nedsætter optagelsen af magnesium. Det er derfor, vi oplever de fleste græsforgiftninger i efteråret, når vejret bliver køligt eller om foråret ved udbinding.

Derudover kan efterslæt samt græs med lavt kløverindhold være risikofaktorer. Og så afhænger magnesiumoptaget også af de salte, koen samtidigt indtager.

FOREBYGGELSE ER VEJEN FREM

Da køerne naturligvis fortsat skal på græs, og græsset fortsat vil gro under de klimabetingelser, vi nu engang har i Danmark, vil græsforgiftning være et fænomen, som vi fortsat kommer til at se. Derfor er man nødt til selv at forebygge denne sygdom, der i værste tilfælde kan medføre, at man mister et eller flere af sine dyr.

Det er vigtigt at kende sine græsningsarealer og vide, hvilke dyr der er i særlig risiko – alle dyr, der græsser, er i reel risiko. Kan man undgå at gøde sine marker hårdt med kvælstof og kalium, er det naturligvis at foretrække.

Der skal sættes ind i god tid og helst året rundt. Forebyggelsen består i at tildele mineraler, der er tilpasset græssende dyr. Det skal være en mineralblanding, der er rig på magnesium. For at sikre, at dyrene også er interesseret i mineralblandingen, kan det være en ide at gøre den appetitlig ved fx at udfodre den i kraftfoder eller melasse. Derved væn-

nes køerne også til at komme og spise ved en foderhæk eller et trug dagligt. Det giver et overblik over hele flokken, og køer med tidlige sygdomstegn er nemmere at spotte.

Endvidere findes der en mineral bolus indeholdende magnesium, der gives til dyret lige før udbinding eller eventuelt i sensommeren, så der er sikret en stabil forsyning af magnesium i en periode, hvor forsyningen naturligt vil være lav. Tildeling af fodersalt samtidig med en mineralblanding kan yderligere reducere risikoen for græsforgiftning.

For meget magnesium er i sig selv ikke farligt for koen, da den kan udskille det overskydende i urinen. Derfor skal man ikke være bange for, at dyrene har adgang til magnesiumtilskud ad libitum.

DYRLÆGER & KO – EN PROFESSIONEL SAMARBEJDSPARTNER

Dyrlæger & Ko består af 28 kvægpraksis og knap 125 professionelle kvægdyrlæger fordelt over hele landet. Vi har vores daglige gang i knap 1.600 besætninger med sundhedsrådgivningsaftale og tilser således over 50 % af den samlede malkekvægsbestand i Danmark.

Læs mere på www.dyrlaegerog-ko.dk eller på www.facebook.com/dyrlaegerogko

HVIS UHELDET ER UDE...

Hvis der er dyr i besætningen, der udvikler græsforgiftning, vil symptomerne i de indledende stadier være: Koen er sløv, følger ikke med flokken, har nedsat appetit og søger ikke foderet.

Efterhånden får koen sværere ved at bevæge sig naturligt, den går usikkert på benene, næsten som var den fuld.

I den alvorlige og ofte akutte fase vil koen lægge sig og blive helt eller delvist lammet. Ofte findes koen liggende på marken ude af stand til at rejse sig. Den virker muligvis kold på kryds og ører og tør på mulen. Til sidst kan det resultere i krampeanfald og 'stjerne-kiggeri', som er, når koen har hovedet stift bøjet bagover. Lammelsen vil i sidste ende ramme vejrtrækningsmusklerne og hjerte, og koen vil dø.

HJÆLPEN ER PÅ VEJ

Oplever du en eller flere af de ovenstående symptomer hos køer i din besætning, særligt hos de højdrægtige eller ammende køer i forår og efterår, er det vigtigt at ringe til dyrlægen med det samme. Græsforgiftning er en

hurtigt forværende tilstand og skal behandles inden for kort tid for at øge koens overlevelseschancer. Dyrlægen vil behandle med magnesium og calcium i blodet og vil eventuelt også give afslappende medicin, hvis koen er i krampestadiet.

Magnesium kan måles i blodet, så ved hjælp af blodprøver kan man be- eller afkræfte, hvorvidt der er tale om græsforgiftning. Kontakt din dyrlæge hos Dyrlæge & Ko for hjælp til at diagnosticere og eventuelt behandle problemet, hvis du har mistanke om, at dyrene ikke får nok magnesium.

FAKTABOKS

Sørg for, at dyrene har adgang til ad libitum korrekt tilpasset mineral og salte

Vær særligt opmærksom på ammende dyr – især ved vejrskifte til koldere temperaturer

Dyrlæge skal tilkaldes selv ved tidlige sygdomstegn for at minimere dødsfald

Dyrlægen kan hjælpe med at bekræfte mistanken om græsforgiftning.

Blodprøver kan afgøre køernes magnesiumniveau i blodet og dermed be- eller afkræfte græsforgiftning.

Tildel mineraler til dyr på græs året rundt for at sikre dem en god forsyning med blandt andet magnesium.

KALVEFOOD